

1944 Kablene i Vuddudalen

8.mai er en dag som gir gledens minner for eldre folk i vårt land. Denne datoen skulle ett år tidligere enn det som de fleste assosierer med nevnte vårdag også legge igjen et minne for folket i Vuddudalen. Sverre Vudduaune forteller at han denne formiddagen i 1944 hadde syklet til jernbanestasjonen i Åsen for å ta farvel med gårdens taus som hadde tjenestegjort hos familien i 10 år. Opprinnelig kom hun fra Verdal, men skulle denne maidagen reise til Snertingdalen for å gifte seg. Da Sverre, som den gangen var 22 år, kom hjem igjen – ble han møtt i døra av sin mor som kunne fortelle at det hadde styrtet et tysk fly oppi åskammen lenger nedi dalen. Det hadde visstnok fløyet inn i en av wirene. Under allierte raid mot Tirpitz, ble det fra tysk side trukket tre kabler (wire) over Vuddudalen, hvis hensikt var å fange opp (hindre) angrep gjennom dalen. Ingen allierte fly fløy inn i kablene.

Sverre Vudduaune

Kåre Vordal

”Her lukter det stekt flekk”, sa jernbanearbeideren - som den samme 8.mai kommer på inspeksjon langs linja gjennom Vuddudalen og finner det styrtede småflyet og tre tyske forkullede lik. I og for seg en noe respektløs uttalelse i vår tids målestokk, ”...men sett fra samtidens holdninger og følelser, var dette en helt normal uttryksmåte – slik krig, hat og spenning fremkaller et helt spesielt reaksjonsmønster”, sier Kåre Vordal det til meg en regnfull onsdag i juli 2004, – der jeg har invitert meg selv til Vordal Mellem for en prat om de tre kablene som tyskerne strakk over Vuddudalen.

”Jeg var ikke store karen, men jeg husker kablene – og spesielt den øst av gården”, sier Eystein Øien der vi sitter og drikker kaffe på tunet på Vuddu. ”Og det gjør jeg fordi tyskerne som av og til var oppe ved festene, falt på ski alle som en da de var på vei nedover igjen – de var ikke rare til å stå på ski, nei”. Eystein og Sigrid tar frem kartet og viser hvor de to øverste kablene gikk. Festet for den lengst øst var ei stor treklynge.

Sigrid og Eystein Øien

Og gjennom disse tre gårdene danner vi oss et lite bilde av hvordan det var oppe i Vuddudalen under krigen, og hvordan kablene og kontrollpostene påvirket folket. Vi får kablene på en måte ”opp i lufta” igjen, men denne gangen heldigvis kun på kartet. Det forbauser meg litt at ingen info-tavle eller minneplate forefinnes!

Tidlig ettermiddagstid den 8.mai 1944 tar en Fi156 Storch av fra Værnes, med destinasjon Hattfjelldal. Om bord var Gerhard Bolz, Gustav Hilburg og Walter Sigel, sistnevnte innehaver av Jernkorset m/eikeløv. Småflyet traff kabelsnorer hengende ned fra hovedkabelen lengst vest, ble hengende noen sekunder i propellen, for så å falle ned omtrent 100 m ovenfor jernbanesporet. Flyet tok fyr og de tre om bord omkom i flammene. De er gravlagt på Havstein kirkegård i Trondheim. Hvorfor fløy tyskerne seg inn i sin egen ”felle”? De burde vite at det var kabler i Vuddudalen. En mulig årsaksforklaring kan være at ingen av de tyske offiserene var kjente, og at deres iver etter å se ankerfestene og ”havna” til Tirpitz tok vekk oppmerksomheten. Dette til tross er det noe uforklarlig at Storch'en skulle treffe snorene så langt inn mot åssiden. Hva gjorde det lille flyet der? Kanskje hadde piloten oppdaget ”fella”, og i en desperat manøver svingte han alt han kunne til høyre for å hive flyet rundt (snu). Han hadde nemlig ingen mulighet for å stige eller stupe.

Gerhard Bolz

Oberst Walter Sigel var en av de mest berømte Stuka-flygerne. Han fikk tildelt Jernkorset den 21.july 1940 og Jernkorset med eikeløv (nr.116) den 2.september 1942. Oberst Sigel ble født den 12.januar i 1906 i Ulm ved Donau. I 1932 gjennomgikk han flygeskolen hos Lufthansa, men vervet seg hos Luftwaffe i 1935. Han ble raskt skvadronsjef, og var en av de få og heldige som overlevde ulykken ved Neuhammer (Silesia) den 15.august 1939 hvor hans skvadron mistet 13 flygere grunnet plutselig tåkedannelse i angrepssonen. Siden deltok han på alle kampavsnitt i krigen, fra Polen til El Almain med omtrent 300 oppdrag.

Walter Sigel

Det heter seg at tidlig på morgenen en septemberdag i 1939 var Sigel ansvarlig for å ha stupbombet den polske byen Wielum og skjøt på flyktende sivile. Totalt ble det stupbombet med over 120 fly, som slapp mer enn 70 tonn med bomber, og drepte 1 200 sivile ut av en befolkning på 16 000. Fra 1.juni 1943 ble han sjef for alle kampflygere, og tidlig på våren 1944, sjef for styrken som skulle møte en eventuell alliert invasjon. I april samme år ble han utnevnt til sjefsflyger for flygerkorpset i Norge. Han etterlot seg fru Inge S i Schuchard Str 10 i Graz. –

Oberleutnant Gerhard Bolz ble født den 15.januar 1921 i Medueischken ved Darkhemen. Han deltok på flere avsnitt og var en høyt anerkjent flyger. I følge informerte kilder har han en datter i Norge. Han etterlot seg fru Martha B i Ofeldorf ved Gumbinnen. Hilburg Gustav ble født den 13.oktober 1906 i Unna/Westf, og tilhørte Regiment Baurat, stellvertretender Leiter Feldbauamt 5. Han etterlot seg Hilde H i Pocking/Passau.

Det var for øvrig underlig at ikke alliert fly gikk i wirene. Kåre Vordal forteller at en Spitfire (fotorekognosering) kom fra Leksvika, over Frosta, Vågen, Spon, Lofjord og ned i Vuddudalen omtrent ved Vordal Melle, gjør en skarp høyresving og flyr rett ut i Fættensfjorden. Et mesterlig angrep, skjønt kanskje mer preget av flaks enn frykt, hvor Spit'en kom både under flakstillingene og de tre kablene. Ganske utrolig.

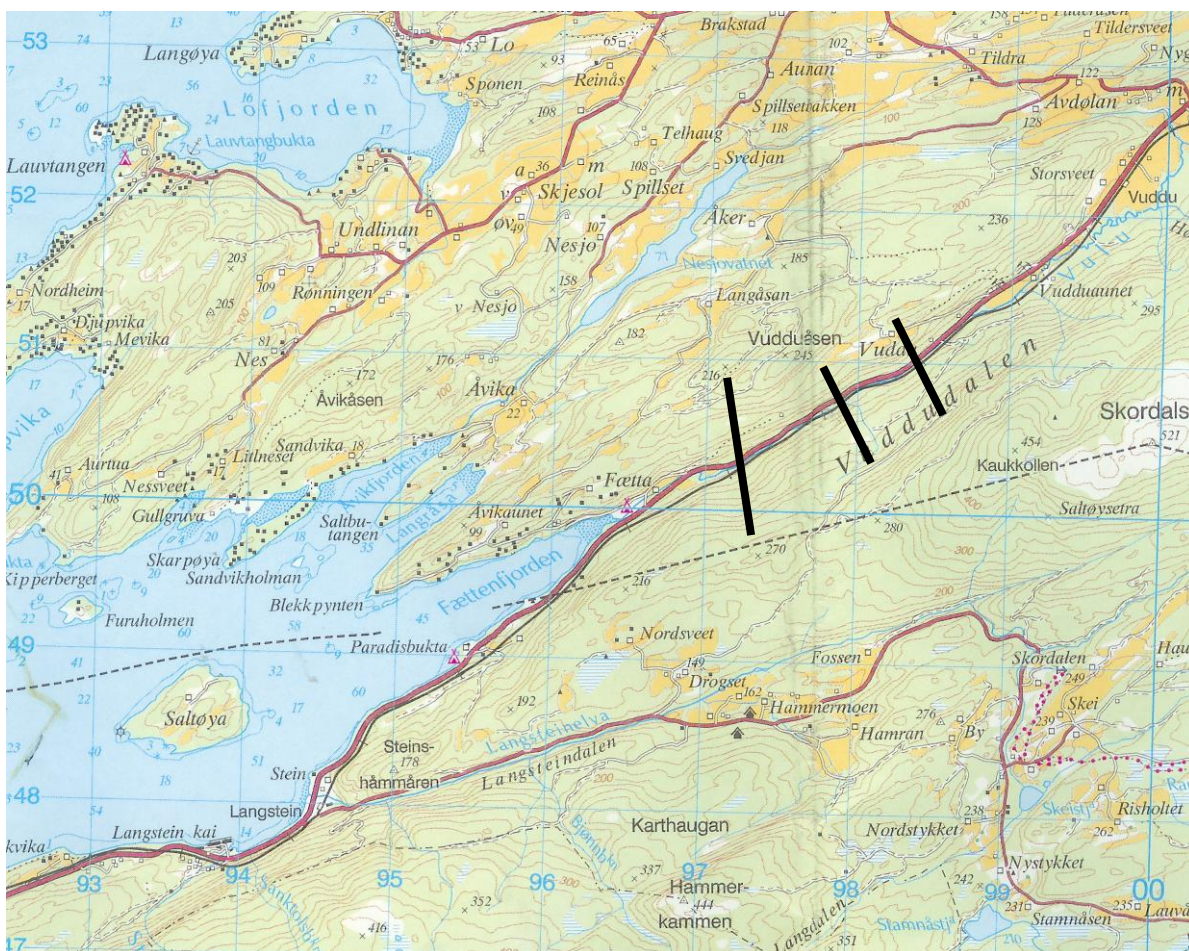
Hvor ble det av wirene? Som det meste som kunne komme til nytte, ble de nok ”delt” rikelig rundt om i bygda. Eystein Øien på Vuddu erindrret at de i mange år etter krigen brukte deler av kablene når de skulle reparere slepriva. Og Sigmund Vudduaune viser meg rester av kablene som gjorde nytte som løpestring for gårdshunden i mange, mange år.

Arne Sigmund Vudduaune med rester av kablene

Flere i Vuddudalen ble beordret til å kjøre varer for tyskerne i forbindelse med oppholdet av Tirpitz i Fættensfjorden. Det var både mat og ammunisjon som skulle rundt til de ulike luftvern batteriene. Sverre Vudduaune forteller at han selv hadde en gammel hest på over 20 år, som dyrlegen mente var for skrøpelig for slik tjeneste. Likevel ble det noen turer. ”Fikk dere betaling”, spør jeg Sverre – en mandagskveld tidlig i juli 2004 hjemme hos ham. ”Jo da,” svarer Sverre, ”men det var ikke så fett – og pengene var nok ikke tyskerne sine”, kommer det med et glimt i øye.

Utenfor gården var det en tysk kontrollpost, og Sverre ser den dag i dag for seg denne vaktposten og hører de samme ordene: ”Pass – pass – pass”. Likevel fikk han etter hvert

passere uten å vise pass, da de kjente ham igjen – kun et nikk og ”ach du - du passieren”.

At kablene var der, gjorde ikke ”arbeidet” lettere for de stakkars engelske bombeflygerne. De angrep ved å bruke Saltøya som IP (innledende punkt), og de måtte for all del starte klatringen kort tid etterpå, hvorpå enkelte crew nok måtte slippe bomber etter å ha passert tentativt mål, med tanke på å få tilstrekkelig løft – hvilket førte til at enkelte bomber havnet i Vuddudalen.

Folket satte opp vinduene (utjevne trykket), søkte for det meste ned i kjellerne og håpet på det beste. Noe annet kunne de ikke gjøre. Så ordnet flakbatteriene musikken og underholdningen - for å si det noe flåsete. Eller for å si det som arbeiderne som holdt til på Vudduaune sa det på vei ned i kjelleren når alarmen gikk: ”Vi får vel innta stillingene i orkestergrava igjen”. Sverre Vudduaune humrer lett når han minnes denne setningen.

Dette med ”tyskere på ski” går igjen som tema hos alle i dalføret. Helt normalt og logisk, fordi dette var noe til og med ungene var bedre enn tyskerne i. Det ga ikke så rent lite styrke og selvrespekt. En følte seg for en kort stund litt ovenpå. Kåre Vordal forteller at en av tyskerne falt ovenfor gården og ødela buksene sine. På Vordal Mellem holdt på den tiden en skredder til, som skulle reparere buksene. For å få det til fikk tyskeren låne ei sivil bukse på gården. Men det ble ganske sterkt for vedkommende. Det var nok den første sivile bukse han hadde på seg på mange år. Denne soldaten kom dagen etterpå tilbake til Vordal med sigaretter som takk. Tyskerne viste nok mer takknemlighet og ”følelser” når de var alene. Straks en annen tysker var til stede, ble stemningen mer stiv og formell, - da påla de seg selv på ett vis ”ei slags maske”.

I og for seg et menneskelig trekk hos de som kontrollerer andre.

Gravene til Sigel, Bolz og Hilburg på Havstein i Trondheim

Sverre Vudduaune forteller at tause som giftet seg i Snertingdal, var ganske så fritt-talende. En dag kom selveste Carl Topp (sjefen på Tirpitz) og hans adjutanter spaserende forbi Vudduaune. Folket på gården stod ute på tunet, hvor også en tysk soldat var ”på besøk”. Da Topp passerte i full marinemonður, sa tause høyt og klart til den tyske soldaten: ”Æ’de dær sjølveste overidioten”?

